

**A magyar vidéki rendőrségek
szervezete és adminisztrációja.**

ÍRTA

Dr. DAJKA ENDRE

RENDŐRKAPITÁNY.

MÁSODIK KIADÁS.

ÁRA 1 KORONA.

ELŐSZÓ.

A magyar vidéki városok szilárd közbiztonságának, rendjének megteremtéséről szövök álmokat az újabb megrendelések folytán most már második kiadást érő kis munkámban. Álmodozók a kitűnően szervezett, képzett s így hivatását méltóan betölteni tudó magyar rendőrségről.

Kötelességünk elismerni, hogy ezen álmok valóra váltására legtöbb rendőrségünk vezetőségénél megvan a becsületes törekvés. Hiába ! az autonomikus alárendeltségből folyó viszonyok rendszerint többé-kevésbé meddő harcokká sülyesztik e törekvéseket.

De az álmok mégis mielőbb valóságra fognak változni. A háború folyama alatt kézzeifoghatólag beigazolást nyert, hogy a magyar vidéki városok sem nélkülözhetik tovább a független magyar államrendőrséget. Az eljövendő nagy korszaknak tehát bizonyára az lesz egyik első nagy alkotása.

Nagyvárad, 1916

I.

A szervezet és adminisztráció kérdéseinek fontossága.

A rendőrségi intézmény hivatása köztudomásúlag a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztető törvénytelen cselekmények megelőzése, felderítése, megtorlása, vagy a megtorlás előkészítése, vagyis röviden: a társadalom rendjének megteremtése és fenntartása által a társadalom nyugalmanak, anyagi, szellemi és erkölcsi fejlődése zavartalanságának biztosítása. Mondhatjuk tehát bátran, hogy működésre van építve részben az emberi boldogság és haladás.

Hogy hivatását képes legyen méltóan betölteni, megfelelő szervezetre és működésének megfelelő biztosítására van szükség. Államonként olyan központilag szervezett, irányított, ellenőrizett, minden egyes funkcióra megfelelő orgánomokkal bíró tökéletes szervezetre, hogy ezáltal képes legyen ellenőrizni és megvédelmezni a gondjaira bízott tár-

sadalmat és olyan minden helyi érdektől független, kizárólag az intézmény hivatásának betöltésére irányuló pontos működés biztosítására, hogy kötelességeit mindenkor kellő módon teljesíthesse.

A mi magyar rendőrségi intézményünk ezideig mindkét követelményt nélkülözni volt kénytelen. Az egységes vezetésű, szervezetű, egységesen működő országos rendőrségi intézmény helyett városenként, egységes irányelvek figyelembevétele nélkül, százféleképpen, elszigetelten szervezett és csaknem elszigetelten, bénán működő, a törvényhatósági bizottságoktól mindenben függő rendőrségek lettek volna hivatva fenntartani magyar városaink közbiztonságát és rendjét.

Eltekintve attól, hogy az egyes rendőrségi intézmények szervezésének és működésének tökéletesen soha meg nem oldható örök problémája az intézmények fejlesztése céljából megköveteli az azzal állandóan és behatóan való foglalkozást: a magyar rendőrségi intézmény jelenlegi helyzete ezt fokozott mérvben megköveteli. Még bizonytalan időig fog fennállani az a helyzet, hogy városi rendőrségeinket, az államilag való szervezés hiányában, úgyszólván teljesen a vezető főkapitányok javaslatai szerint, azoknak szervezőképességéhez, készségéhez, egyéniségéhez képest fogják egyes törvényhatósági bizottságok kü-

lönbözőképpen megszerveztetni s az erős központi vezetés, irányítás, ellenőrzés hiányában ugyancsak kizárólag a főkapitányok rátermettsége szerint fog alakulni azok működése is. Úgy a szervezés, mint a működés szempontjából némi harmónia létrehozásának előmozdítása céljából tehát nagyon indokolt egységes irányelvek után kutatni. De indokolt e problémával behatóbban foglalkozni a most folyamatban levő államosítási törvénytervezet munkálataira való tekintettel is, különösen pedig a létező állapotokra figyelemmel, amelyek csaknem minden vidéki magyar város rendőrségi szervezeténél minden vonalon javítására, orvoslására vagy fejlesztésére szorulnak.

II.

A rendőrségek szervezése és meg- felelő működésük biztosítása.

Mint fentebb említettem, a magyar vidéki rendőrségek élén álló főkapitányok hivatása a vezetésük alatt álló rendőrséget szervezni, illetve újjászervezni, az újjászervezett rendőrséget kiképezni, működését vezetni, irányítani, ellenőrizni, tökéletesíteni, vagyis annak kellő működését biztosítani.

Hogy a rendőrfőkapitányok képesek lehessenek a reájuk váró nagy feladatokat kellően megoldani, a szerteágazó, bonyolult, sok időt és fáradságot igénylő teendőket pontosan ellátni, egyszóval, hogy hivatásukat méltóan betölthessék: állásuknak elfoglalása után legelső kötelességüket kell, hogy képezze egy, mindezen kötelességeket felölelő, legpontosabb munkaprogramm megalkotása. Minden közszolgálatot teljesítő tisztviselőnek tisztában kell lennie hivatásával, kötelességeivel, valamint első-

sorban a sajátmaga ellenőrzésére van szüksége azok lelkiismeretes, céltudatos teljesítésénél, fokozott mérvben pedig azoknak, akiket a sors magasabb célok szolgálatának vezetésére, széles munkakör ellátására szemelt ki. Ezért van tehát nélkülözhetetlen szükségük a rendőrfőkapitányoknak is munkaprogramjuk lefektetésére, nehogy annak irányítása nélkül munkakörük labirintusában célt tévesszenek, nehogy működésük rendszertelenné váljon, nehogy az ennek irányítása nélkül könnyen bekövetkezhető állandó munkatorlódás folytán időnap előtt elveszítsék ambíciójukat, testileg, lelkileg kimerüljenek, letörjenek.

Mint hogy a rendőrfőkapitányok állásuk elfoglalása alkalmával rendszerint egy kissé avult szervezetű rendőrséget szoktak találni: működési programjuk legelső pontja sem lehet más, mint annak, törvényhatósági bizottságuk útján való újjászervezése.

Az újjászervezés köteletségének a rendőrfőkapitányok állásuk elfoglalása után rendszerint törekszenek is nyomban eleget tenni, azonban, a tapasztalatok szerint, törvényileg előírt, vagy általánosan elfogadott irányelvek hiányában feladatukat nem minden rendőrség újjászervezésénél oldották meg sikeresen. Több városi szervezeti szabályrendeletben azt látjuk, hogy a főkapitányok az egész rendőrséget vezető, irá-

nyító, *ellenőrző*, tökéletesítő tevékenységüktől eltekintve, a bűnügyosztály vezetésének és a rendőri büntetőbíró-sági ügyek egy részének kivételével az összes rendőrségi teendők intézésének vezetését, vagyis a rendőrségi ügyek több mint háromnegyed részének vezetését maguk részére foglalták le. Az ügyköröket szétforgácsolva számos csonka ügyosztályt szerveztek, amelyek minden egyes ügyét maguknak referáltatják, maguk szignálják, saját aláírásukkal expedíaltatják.

Ez a rendszer csekély lélekszámú városok kisügyforgalmú, kevés képzett tisztviselővel rendelkező rendőrségeinél indokolt lehet és beválhatik, de lehetetlen állapotokhoz vezet nagyobb városok nagyobb ügyforgalmú rendőrségeinél. Egyideig a legmegerőltetőbb munkával talán lehetséges is teljesíteni minden elvállalt köteleességeket, de állandóan szinte képtelenség. A munkával való túlterheltség, mint fentebb is említettem, előbb-utóbb felületességet, elkedvtelenedést, a magasabb célok, szempontok iránti elézékeltelenedést, letörést szül, amelyből azután rendszerváltoztatás nélkül új életre kelni lehetetlenség. Szóval túlhajtott ambíció, féltékenységen, vagy az elavult törvények hatáskört szabályozó elavult intézkedéseinek betűszerinti értelmezésén alapuló téves rendszer szokta csakhamar létrehozni az

erőskezü vezetést nélkülöző, máról-holnapra tengődő, állandóan restanciával küzdő rendőrségeket.

E rendszerrel szemben a nagyobb városok nagyobb ügyforgalmú rendőrségeinél a leghelyesebbnek tekinthető szervezeti megoldásnak az látszik, ha a főkapitány a szervezeti szabályrendeletekben a másra át nem ruházható elnöki ügyosztály vezetésén kívül más ügyosztályok vezetését nem vállalja magára, vagyis ha elegendő időt biztosít magának tulajdonképpeni hivatásának betöltésére: a kiképző, vezető, irányító, ellenőrző, fejlesztő és szociális teendők ellátására. Legcélszerűbbnek mutatkozik, ha a nagyobb magyar vidéki városok rendőrségeiket addig is, míg a városok területi fejlődése és lélekszámszaporulata a decentralizálást, vagyis a kerületi kapitányságok rendszerét szintén indokolttá nem teszi, egy-egy képzett rendőrkapitány vezetése mellett hat önálló hatáskörű, teljes szervezetű ügyosztályban (elnöki, közigazgatási, bűnügyi, közrendészeti, ipari és bejelentési) szervezik meg. Önállónak kell lenni nem csupán azon említett okból, hogy az egyes kicsinyes ügyek intézésétől a főkapitány megszabaduljon, a főkapitány idejét ezek el ne rabolják, hanem mert így az egyes ügyosztályok kellő működése is jobban biztosítható.

A hivatal és azzal együtt a közönség

érdekei ugyanis a legjobban akkor vannak biztosítva, ha a tisztviselők ambícióval teljesítik hivatásaikat. Ha annak a főkapitánnyal hasonló vagy magasabb kvalifikációval és képzettséggel bíró rendőrkapitánynak az ügyosztály folyó ügyeinek intézésénél, gyakran saját legjobb meggyőződése ellenére, folytonosan a főkapitány intenciói szerint kell dolgoznia, a főkapitány szignálja, javíthatja ügyosztályának minden elintézés alatt álló aktáját, ha azok a főkapitány neve alatt és felelősége mellett expediáltak, természetesen nem intézi azokat olyan lelkiismeretesen, nem néz utána azok elintézésének olyan alaposan, mintha önállóan, saját felelősége mellett vezetné ügyosztályát és intézné annak minden ügyeit. A folytonos gyámkodás, a rendőri hivatással járó teendők által különben is önállóságra nevelt rendőrkapitányt azután folytonosan szembeállítja a főkapitánnyal és a hivatal érdekeivel homlokegyenest ellenkező állapotokat idéz elő, amelyek az illető ambícióját, munkakedvét könnyen letörik, úgy, hogy hivatalával csakhamar csak annyit fog törődni, amennyi törődés kenyerének megtartása végett éppen szükséges.

Az egyes ügyosztályok önálló hatáskörrel való szervezésének egyik legfőbb indokát továbbá a vidéki rendőr-

ség elszigeteltsége folytán a végtelen *nehéz*, ma már szinte tarthatatlan előhaladási viszonyok képezik. Az ország legtöbb városában a rendőrkapitányok jelenleg is a legmostohábban vannak fizetve, ma is javarészők a IX. fizetési osztályban nyomorog s a mellett előrehaladásra is alig lehet kilátásuk. Főkapitányi állás csak egy van, s így a legnagyobb elkeseredéssel kell szemlélniük azt, hogy míg más pályákon lévő, esetleg jóval kisebb képességű, ambíciójú tisztviselők jóval kevesebb munka árán fokozatosan a legmagasabb hivatali állásokig előhaladnak, addig az ő előhaladásuk útja el van úgyszólván egyszersmindenkorra zárva.

Ha az ilyen balvégzetű rendőrtisztviselők önálló hatáskörű ügyosztályok élére kerülhetnek, az ott feltalálható önálló és szép működési körjórészben feledtetheti pályájuk hátrányait és igyekezni fognak ambíciójukat ügyosztályaik mintaszerűvé fejlesztése által ki-elégíteni. Különben, mint fentebb említtem, a főkapitány gyámkodásának, az ebből származó ellentétek kiélesedésének hatása alatt hivatali ambíciójukat rendszerint elvesztik, elértéktelenednek, elszürkülnek, letörnek.

önálló hatáskörű ügyosztály megfelelő működését azonban csak az biztosíthatja, ha az csakugyan egy teljes egészet képez, ha önálló iktató-, kiadó-

hivatala, irattára és külön leírója van. Vannak, akik munkamegosztás, személyzeti létszámredukálás, egységes kezelés szempontjából a centralizált iktató, kiadó, irattár és leírórendszernek hívei, teoretice és erőskezű, pártatlan főkapitány vezetése esetén talán tényleg ez volna inkább helyeselhető, a gyakorlat azonban feltétlenül a decentralizált kezelés helyességét igazolja. Az egyes ügyosztályok ügyintézésének gyorsaságát csak az biztosíthatja, ha mindig kéznél van az iktató, kiadó, irattár, ha nem kell a leírás alá kerülő elintézett ügydarabokkal folytonosan, esetleg az épület legtávolabbi zugában elhelyezett kiadóhivatalba járkálni s ahol a leírás sorrendjénél rendszeren az előadó rangja az irányadó, nem pedig az ügy sürgősségének mérve, hanem az akta teljes elintézése ugyanazon ügyosztály keretén belül a leggyorsabban eszközölhető. Csak ilyen feltételek mellett lehet ambícióval vezetni, fejleszteni az egyes ügyosztályokat.

Az önálló hatáskörű, teljes egész ügyosztályok rendszere azonban koránt sincsen káros befolyással a rendőrségek működésének egységességére nézve, sem pedig a főkapitány jogkörét hátrányosan nem nyirbálja meg. Éppen a főkapitánynak később részletezendő vezető, irányító, ellenőrző jogköre s azon szabályrendeletileg biztosítandó joga,

hogy indokolt esetben egyes ügyek elintézését magának tarthatja fent, vagy egyes ügydarabokat elintézés végett más rendőrkapitánynak oszthat ki, biztosítja a közös célra való egységes működést és a főkapitányi jogkör és tekintély megóvását.

III.

A rendőrségek személyzete.

Már a szervezeti szabályrendeletben biztosítani kell a főkapitánynak a rendőrség részére megfelelő számú, megfelelő képzettségű személyzetet és ezek társadalmi állásának megfelelő tisztességes, gondnélküli megélhetést biztosító dotációt.

Az alkalmazottak munkával való túlterhelése rendszerint megbosszulja magát, mert a kimerült hivatalnokok normálisnál is jóval kevesebb munkát lesznek képesek elvégezni. Annyi tisztviselőt, segéd- és kezelőszemélyzetet indokolt alkalmazni, amennyi a nem túlhosszú, legfeljebb hatórai munkaidő alatt szorgalmasan dolgozva képes lehet pontosan lebonyolítani a hivatal ügyforgalmát. A hivatalos munkaidőt öt és fél, legfeljebb hat óránál hosszabb időben megállapítani azért nem szabad, hogy a rendőrtisztviselőknek a hivatalos órák után maradjon elég ide-

jök nemcsak a testi, lelki felfrissülésre, hanem a hivatással járó figyelő, ellenőrző és a rezortjuk szerinti társadalmi tevékenység teljesítésére és inkább, mint bármely más pályán nélkülözhetetlenül fontos, folytonos önképzésre.

Meg kell értetni a főkapitánynak a törvényhatósági bizottsággal, hogy a rendőrség személyzetének a munkakör és társadalmi állás figyelembevételével megállapítandó javadalmazásánál szűkkeblűen takarékosan, a közérdek szempontjából sem indokolt. Csak az a rendőrség fogja igazán szívét viselni a város nyugalmanak biztosítására irányuló kötelességeit, amelynek személyzete látja azt, hogy városa tisztességesen honorálja fáradságos munkájáért s csak az ilyen, anyagi gondoktól megszabadított rendőrségben lehet teljesen bízni, hogy azt a számtalan kísértést, amelynek pályája természeténél fogva lépten-nyomon ki van téve, megvetéssel fogja visszautasítani.

Az elmondottak lényege vonatkozik a detektívek létszámára és dotációjára is. A ki tisztában van azzal, hogy különösen a ma még megfoghatatlanul csak szórványosan és felületesen bevezetett ellenőrző szolgálataik révén egy város közbiztonsági állapota milyen szoros összefüggésben áll a detektívek működésével s hogy igen gyakran milyen nagy horderejű ügyek sorsa van

kezeikbe letéve, az különösen kívánatosnak fogja tartani, hogy ezek is kellő számban alkalmaztassanak, létszámuk a szükséghez képest folytonosan emeltesék és a legkisebb anyagi gond nélküli tisztességes megélhetésük s ez által megbízhatóságuk is biztosíttassék.

Úgyszintén gondoskodni kell a főkapitánynak a város őrzésére elegendő rendőrlegénységről is. Nem szabad a csekély létszám következtében a rendőrlegénységet sem túlságosan kihasználni és tisztességesen kell őket is fizetni. A humanitással is ellentétes félkihasználás miatt és a tisztességes megélhetés biztosításának hiányában a jobb emberanyag nem fog vállalkozni e fontos hivatásra s akik pedig vállalkoznak, azok idő- nap előtt megrokknva a nyugdíjasok számát; fogják, érezhetően szaporítani.

IV.

A rendőrségek elhelyezése és felszerelése.

A rendőrség szervezésével kapcsolatosan kötelessége gondoskodni a főkapitánynak a rendőrség megfelelő elhelyezéséről és felszereléséről is. Nyilvánvaló ugyanis az, hogy megfelelő elhelyezés hiánya is nagymérvben bénítólag hat a megfelelő működés kifejtésére, a megfelelő felszerelés, a megfelelő segéd-eszközök hiányában pedig a mai korban oly sok irányban állandóan fenyegetett közrendet fentartani, az élet- és vagyonbiztonságot a *gyakran* kitűnően szervezett és felszerelt professionátus gonosztevőktől megvédelmezni, az egyébként legkiválóbb rendőrség is épp úgy képtelen, mint képtelen csatát nyerni a kellőleg fel nem szerelt hadsereg.

Mindenekelőtt rendőrségeink elhelyezésének mostohasága érdemel említést. Fájdalmas mosolyt vált ki az emberből az a tény, hogy míg az országban lé-

tező fogházak javarésze már a higiénia követelményeit kielégítik, addig rendőrségi hivatalaink elhelyezése tekintetében általában véve a legtűrhetlenebb állapotok uralkodnak, igen sok városban szűk, elhagyatott, rozoga bútorzatú, egészségtelen helyiségekben egymásrazsúfoltan kénytelenek leélni a rendőrtisztviselők hivatalos életüket. Legtöbb rendőrségünknel két, sőt három tisztviselő is kénytelen egészen kis helyiségekben egyidőben eszközölni szigorú titoktartást igénylő kihallgatásokat, szembesítéseket olyan súlyos természetű ügyekben, amelyekben négy szemközött is csak a legnagyobb lelki erőfeszítés mellett volna lehetséges az illetőket beismerő vallomásra bírni.

Természetesen nem rózsásabbak a viszonyok a mellékhelyiségek tekintetében sem. Központi ügyeletes tiszt helyiségek gyanánt rendszerint a rendőrségi épületnek legkisebb, jóleldugott szobácskája, oktatóterem gyanánt pedig az ágyakkal köröskörül rakott rendőrszoba szokott szolgálni, melynek közepén összetolt asztalok körül pátriárhálishan elhelyezkedve szokott történni a rendőrképzés. Amellett egészen természetes, hogy az altiszt ügyeletes szobácska, a detektívek szobái s a rendőrlegénység helyiségei a fogdákkal teljesen egyrangban az épület szuterénjében szoktak elhelyezést nyerni még a legújabb épített rendőrségi épületekben is.

A rendőrségi fogdákra pedig igazán el lehet mondani, hogy azokról jobb nem beszélni. Jól elkülönített cellák helyett mindössze egy pár, a higiénikus követelményeket is jórésztben nélkülöző *közös* fogda van a nagyobb szabású bűncselekményekből folyólag gyakran tömegesen lezárt gyanúsítottak elhelyezésére és mivel sem a fogdák ajtaja előtti közös folyosón, vagy nyitott udvaron, sem a fogdáknak az utcára vagy nyitott udvarra nyíló ablakainál fogdaőr nem szokott alkalmazva lenni, a gyanúsítottak bűntársai a gyanúsítottakkal való közvetlen érintkezés révén úgy hiúsíthatják meg a nyomozás sikerét, ahogy nekik jól esik. Ezen állapotokra bizony indokolt volna magának az igazságügyminiszter urnák figyelmét felhívni.

Helyénvaló itt megemlíteni az egyes ügyosztályoknak rendszertelen elhelyezését is. A helyiségnyomor és egyéb okok következtében a teljesen kapcsolatos működésre hivatott ügyosztályok hihetetlenül szét vannak szórva. Ha nagy véletlenül a kihágási ügyosztály a földszintre került, egészen természetes, hogy a bűnügyosztály az első emelet, a bejelentő hivatal pedig a második emelet legtávolabbi zugában nyert elhelyezést.

Igaz, hogy ennek a siralmas helyzetnek gyökeres megváltoztatása az egyik

legnagyobb feladat szokott lenni a vidéki rendőrségek vezetőire nézve, de hogy erős akarattal a viszonyokat e téren is nemcsak hogy enyhíteni, de valósággal ideális állapotokat lehet teremteni, azt fényesen igazolja a Debrecenben most felavatásra váró hatalmas rendőrpalota.

Gondoskodni kell az örkülönítmények megfelelő elhelyezéséről és felszereléséről is. Minden nagyobb város közbiztonsága *megköveteli* az exponáltabb helyeken lévő, könnyen hozzáférhető, kellően felszerelt őrszobák, örkülönítmények létesítését. A város bármelyik részében van szükség a rendőrség segítségére, lényeges, hogy a közvetlen közelben legyen található. Ez a decentralizálás biztosítja továbbá a rendőrség részére a közbiztonsági szempontból nélkülözhetetlen tökéletes helyi és személyi ismeretet.

Orvoslásra váró elmaradottságunk egyik bizonyítéka azután a telefonhiány. Nagyobb városaink rendőrségeinél is csak egy-két telefonállomás szolgálja a közönség és a hivatal érdekeit, holott legalább is minden egyes ügyosztálynak szüksége volna telefonállomásra. Az adminisztratív szempontokból olyan szükséges házitelefon pedig még rendszerint teljesen ismeretlen fogalom rendőrségeinknél.

Azután legtöbb rendőrségünk még a

kőkorszakát éli a rendszerint leggyorsabban megejtendő kiszállások és az ellenőrzések teljesítéseinél a rendőri gyorsaságnak, holott már legalább nagyobb városainkban mindenütt módjában volna e tekintetben is a kor színvonalára emelkedni. Tüzeset, szerencsétlenség, verekedés, gyilkosság, vagy bármi nagyobb bűnesetről távbeszélő útján nyert értesülések alkalmával előbb esetleg a harmadik bérkocsi állomásról egy egyfogatú bérkocsit kénytelen keríteni a rendőrség és azzal kidöcögni a helyszínre. A mindenkor készenlében álló rendőrségi autóval pár pillanat alatt ott lehetne teremni és az időközben megtörtént tények egyszerű konstatálása és az elmenekült tettesek nyomainak bottal való ütése helyett igen sok szerencsétlenséget, bűnesetet volna képes megakadályozni, vagy csirájában eliólytani. Ma a szégyenpír futja el, a tehetetlen düh fogja el a rendőrtisztviselőt, amidőn a tett színhelyén a tömeg gúnyosan fogadja: »Na megérkezett már a rendőrség is!" amikor lelkesen azzal fogadhatná: „Már itt van a rendőrség!"

Különösen nagyobb terjedelmű városaink nem nélkülözhetik tehát tovább a rendőrségi automobilt. Legtöbb városnál a rendőrség fejlesztésére szolgáló államsegélyből is jutna fedezet a beszerzésre és fentartásra, ha a városok éllel-

mes főszámvevői minden más, csak nem rendőrségi célra nem igyekeznének elszámolni a folyósított összeget. Éppen érkezett az ideje tehát, hogy legalább a nagyobb városok rendőrségeinek vezetői egységes actióval keresztül vigyék az automobilbeszerzés ügyét.

Az automobilon kívül indokolt a vidéki rendőrségeket megfelelő számú kerékpárral is felszerelni. A külföld modern rendőrségeinél, különösen a veszedelmesebb külvárosrészek őrzésére már régóta rendszeresítve van a kerékpáros járőri szolgálat és minden gyors intézkedést igénylő esetben készenlétben állanak a kerékpárok, nálunk pedig kerékpárok hiányában rendszerint gyalogszerrel pocsékolja drága idejét a külszolgálatot teljesítő rendőrség. Kisebbségi városok rendőrségei részére is annyival inkább keresztülvihető ma már a kerékpárokkal való felszerelés ügye, mert a beszerzési és fentartási költségek aránylag jelentéktelen összegre redukálódtak.

A bűnügyi nyomozáshoz szükséges "modern eszközök beszerzésére kell azután a vidéki rendőrségeknek törekedni. A kintésközök helyett ma már a daktiloszkópia s a fényképészet eszközeinek segélyével kénytelen a rendőrség bizonyítékokat felmutatva vallo másra bírni a tetteseket. Minthogy pedig a legtöbb vidéki rendőrségnél ezen esz-

közök is hiányoznak: ezek sürgős beszerzése is elengedhetetlen szükséglet képez.

A nyomozási segédeszközök közzé tartoznak ma már a rendőr-kutyák is. Köztudomású, hogy mily csodás eredményeket lehet elérni általuk oly esetekben is, amidőn minden más nyomozási mód és eszköz alkalmazása csődöt mondana. Eltekintve a nyomozások során felmutatható ezen eredményektől, minél több jól idomított kutyája van az egyes rendőrségeknek s minél többet alkalmaznak az éjjeli őrszolgálatok s ellenőrzések alkalmával, annál inkább érezhető azok prezentív haszna is a bűnesetek számának csökkenésénél.

A rendőrtiszti és rendőri oktatás ügyét van azután hivatva szolgálni az oktatóhelyiségeknek modern szemléltető eszközökkel, különösen pedig mozgófényképkészülékkel való felszerelése, az olvasóteremmel kapcsolatos rendőri szakkönyvtár és a bűnügyi múzeum.

A rendőrség gyakorlati oktatása terén a kinematográfiára vár a legnagyobb hivatás. Maga az élet egy hosszú rendőri pályán nem képes annyi helyzetet, eljárást, eseményt megismertetni, amennyit pár óra alatt képesek vagyunk mozgófényképeken elővarázsolni és pedig annyiszor, hogy a legkorlátoltabb felfogású rendőr is képes lesz azokat emlékezetébe vésni. Nagy forgalmú őrhelyén a

közönséget szemmeltartó, a forgalmat irányító, a tettenérő, előállító, a tapintatosan, tapintatlanul eljáró és minden más körülmények között helyesen, vagy helytelenül cselekvő rendőr egymás után a legmarkosabb realitással mutatható be a mozi egyszerű vásznán. Amely városnak főkapitánya tehát rendőrségének oktatásügyét csak kissé is komolyan veszi, az a különben sem nagy áldozatot igénylő mozgófényképparátus beszerzését hamarosan eszközölni fogja.

Az olvasóteremnek kapcsolatos szakkönyvtár szükségessége sem lehet vitás. Ma már a hazai rendőri szakirodalom is kezd lábrakapni, a külföldi pedig olyan gazdag, hogy nem lehet módjukban az egyes mostohán dotált tisztviselőknek egy egész szakkönyvtárt beszerezni és az önképzéshez nélkülözhetetlenül szükséges szaklapokat járatni, tehát egy olvasóteremmel kapcsolatos hivatali szakkönyvtárról szükséges minden vidéki város rendőrsége számára gondoskodni. Egyelőre azonos lehet ennek helyisége a jól berendezett oktatóteremmel.

Végül a bűnügyi múzeum oktató hatása is általánosan elismert tény. Mint rendszeres gyűjteménye a jelentősebb bűncselekmények elkövetésekre használt bűnjeleknek és a bűncselekmények elkövetésénél rendszerint használatos

eszközöknek és ismertetője azok alkalmazási módjának, a bűnügyi múzeum a rendőroktatásnak ma már szintén nélkülözhetetlen segédeszközévé vált. Saját rendőrsége számára, tehát annak megalapítása, gyarapítása minden városnak szintén kötelessége.

V.

A rendőrség kiképzése és továbbképzése.

A rendőrfőkapitány működési programjának következő pontja, kötelességének következő csoportja: a rendőrtisztikar, kezelő- és segédszemélyzet, detektívek és a rendőrlegénység kiképzésének szervezése, annak vezetése, irányítása és ellenőrzése. Megfelelő kiképzés és továbbképzés nélkül a legtehetségesebb, legjobb anyag sem képes hivatásának megfelelni, annál kevésbé az eredetileg is selejtesebb. Pedig be kell ismernünk, hogy rendőri pályára a dotáció mostohasága, a megfelelő előmeneteli kilátás hiánya s ezek, valamint szervezeti hiányok folytán a pálya nem kellő tekintélye miatt a tehetségesebb, képzettebb fiatalság nem igen törekedett, tehát a vidéki rendőrség mindenkor a legalaposabb kiképezést és továbbképzést igényelte volna.

Hogy a vidéki rendőrségnek kiképzése és továbbképzése kellő színvonalú legyen: első sorban a főkapitánynak kötelessége tudásának folytonos szélesbítése. Az ő kötelessége első sorban a fáradságot nem ismerő szakadatlan önképzés, ismeretek tekintetében is a rendőrségi intézmény fejlődésével való lépéstartás, vagyis nemcsak a rendőrséget érdeklő törvények, rendeletek és szabályrendeletek legalaposabb tudása, hanem, a hazaitól eltekintve, az egész külföldi rendőrségi szakirodalom ismerete s a külföld rendőrségi és szociális intézményeinek és időközi fejlődésének rendszeres tanulmányozása. Csak ilyenképpen lehet képes a kiképzés ügyét s a rendőrség egész működését megfelelőleg vezetni, irányítani, ellenőrizni, folytonosan tökéletesíteni.

A rendőrség kiképzésének terén, közelebbről meghatározva, kötelessége a főkapitánynak első sorban a tisztikar részére kiképző, továbbképző és nyelvkurzusokat szervezni, addig is, míg a kurzusok országos szervezést nem nyernek, azok tananyagát megállapítani, a tananyag lényegesebb részét előadni, előadókról, nyelvmesterről gondoskodni, egyszóval az egész kiképzést a legteljesebben vezetni. Kötelessége azután ezen irányelvek szerint hasonlóan szervezni, irányítani és nemcsak a vizsgán, hanem állandóan ellenőrizni a

kezelő- és segéd személyzet nagyobb időközönkénti s a detektívek és a rendőrlégénység állandóbb jellegű kiképzését és továbbképzését. Kötelessége végül a kiképzés és továbbképzés terén úgy az előadók, mint a résztvevők ambícióját nemcsak a jó példa, hanem minden más kínálkozó mód és eszköz felhasználásával fokozni, vagyis a főkapitánynak a kiképzés és továbbképzés ügyére mindig a legnagyobb súlyt kell helyeznie, sohasem szabad annak vezetését kezéből kiengedni, ennél fontosabb teendője nincs, mert ennek sikere biztosítja elsősorban a rendőrségi szervezet kitűnő működését.

VI.

A rendőrségek adminisztrációja.

Az újjászervezett, jól kiképzett rendőrség működésének vezetése, irányítása, ellenőrzése, működésének további tökéletesítése képezi azután a rendőrfőkapitány kötelességeit. Ezen kötelességek munkaprogramját is szükséges tehát részletesen kidolgozni és pedig az idevonatkozó kötelességek naponként állandóan, vagy periodikusan, időközönként való teljesítése szükségességének figyelembe vételével.

A napi munkaprogramnak mindenekelőtt az ügyeletes tisztviselő, az ügyosztályvezetők s a detektív- és rendőrparancsnok jelentkezéséről kell intézkedést tartalmaznia. A vezetés, irányítás, ellenőrzés céljából elsősorban szükséges ugyanis, hogy az említett tisztviselők saját alárendeltjeik jelentéseinek meghallgatása után jelentkezzenek a főkapitánynál s jelentsenek az előző nap és éjszaka minden lényege-

sebb eseményéről, naponkénti figyelő, ellenőrző tevékenységük alkalmával a városban szerzett s a rendészetre vonatkozó értesülésekről, a tapasztalt rendellenességekről s azok megszüntetése iránt tett, vagy teendő intézkedésekről s a napi munkaprogramjukról. Hogy a jelentés ne legyen felületes, a jelentésreméltó körülményekből feledékenységből semmi ki ne maradjon, célszerű elrendelni, hogy a jelentések előre elkészített írásbeli jegyzet felhasználásával eszközöltessenek, mely jegyzet a jelentés megtétele után a főkapitánynak átszolgáltatandó.

E jelentkezések legpontosabb betartásának szüksége és hatása bővebben való bizonyítást alig igényelhet. Elsősorban ez biztosítja a főkapitánynak a vezető tekintélyt, az egész rendőrség működésének naponként való áttekintését, nyújt alapot és módot ugy az általános, mint a fontosabb konkrét esetekben való irányításra, valamint az ellenőrzésre.

*

*

*

A munkaprogram további pontjának, a postafelbontásról és az összes ügyosztályok napi kiosztásának átnézéséről kell intézkedni. Ezen tevékenységek által nyerhet a főkapitány naponként teljes áttekintést a rendőrség hivatali működéséről, ügyforgalmáról,

ezen tevékenységek nyújtják az ügy elintézésnek indokolt esetben való irányítására és rendszeres ellenőrzésére szintén az egyik legkedvezőbb alkalmat.

Intézkedéseket kell tartalmazni azután a munkaprogramnak a hivatalos órák betartásának és a hivatalos idő felhasználásának ellenőrzésére nézve. Szigorúan el kell tiltani a hivatalban való hírlapolvasást, ezt követelőleg az események megtárgyalását célzó társalgásokat és oda kell hatni, hogy az egész hivatalos idő a hivatalos ügyeknek szenteltessék. Ennek közvetlenül való előmozdítása céljából kívánatos naponként, de mindenesetre hetenként legalább két ízben különböző órákban az összes hivatalos helyiségeket személyesen bejárni, hol egyik, hol másik alkalmazottnál érdeklődni az éppen elintézés alatt álló ügyről s a már kész ügydarabok elintézéséről. Kedvező alkalom ez a mindenkor indokolt elismerés, vagy kifogás nyilvánítása, megfelelő utasítás adására.

Ugyanezen alkalomkor van módjában a főkapitánynak felügyelni a hivatal külső rendjére. Ez a lényegtelennek látszó külsőség, az egyik alapfeltétele az ügyintézés rendességének és a felekkel szemben előmozdítója a hivatal tekintélye növelésének is. Amellett a tiszta, rendes íróasztal, iratállvány, csinos hivatalos helyiség rendszerint visz-

szatükrözi a hivatalnok egész lelkületét, egész egyéniségét és elárulja azt, hogy hivatásérettől áthatva szívesen munkálkodik-e az illető hivatali otthonában, vagy csupán kényszerűségből.

További elengedhetetlen intézkedés az említett irányú ellenőrzési célra az egyes ügyosztályoknak havonként két-ízben alaposan való megvizsgálása.

Kezdődni kell az iktatás, a kötés, az indexelés, leírás, expediálás, irattárkezelés átnézésével, folytatni a kiosztási könyvek, hátralékok, egyes elintézett ügydarabok, a mindenestre központosított pénz-, bűnjel- és talált tárgykezelés, a nyilvántartások, rendőrszobák, fogdák, raktárok és egyéb mellékhelyiségek alapos megvizsgálásával. Nem kell fukarkodni ezen vizsgálatok alkalmazásával a dicsérettel, hanyagság esetén az utasításokkal, feddések, esetleg megtorló intézkedésekkel.

Az ügyosztályvezetők a polgármesteri jelentéshez szükséges havi jelentéseken kívül, köteleztessenek a főkapitányhoz külön havi jelentést is be-terjeszteni. E jelentéseknek a száraz statisztikai adatokon kívül az ügyosztály egész havi tevékenységének hű képét kell nyújtani s ki kell terjesz-ke-
kedni az ügyosztálynál esetleg szükségesnek mutatkozó újításokra is. Különben, hogy elkészítésük az ügyosztály-
vezetőknek túlságos megterhelhetést ne

jelentsen, el kell rendelni, hogy azok meghatározott minta szerint a legtömöbben, a legrövidebben szerkesztessenek. Igen célszerűen felhasználhatók ezek nemcsak az ellenőrzésre és fejlesztés céljaira, hanem az ügyosztályvezetők ambíciójának növelésére is.

A főkapitány munkaprogramjának ki kell terjeszkedni azután a nélkülözhetetlen tiszti értekezletekre is. Ez a rendőrség céltudatos pontos működésének, képzésének, fejlesztésének egyik további igen fontos eszköze. Úgy az az egyes ügyek intézése s az egyes rendőri intézkedések során, mint időközönként érkező törvények, rendeletek, jóváhagyott szabályrendeletek életbeléptetése alkalmával merülnek fel olyan kérdések, amelyeknek megbeszélése, tisztázása, az intézkedéseknél az egyöntetű eljárás létrehozására feltétlenül kívánatos. A tiszti értekezletek havonként legalább egy ízben tartandók, de a fölmerülő szükséghez képest több ízben is. Programját indokolt a lehetőség szerint előre összeállítani s a tisztviselőkkel közölni, hogy az egyes kérdéseket előzetesen tanulmányozzák. Indokolt az egyes kérdéseknél létrejött megállapodásokat röviden írásba foglaltatni és a résztvevőkkel mihez tartás és megőrzés céljából közölni.

A város, különösen közegészségügyi, de egyszersmind tűzbiztonsági és köz-

biztonsági érdekeinek megóvását célozza az időszaki szemlék elrendelésének a munkaprogrammbavaló felvétele. Különösen az avult épületek, s ezeknek mellékhelyiségei, a külvárosi elhanyagolt udvarok időszakonként ugyancsak reászorúlnak a rendbehozatalra.

Nem maradhat ki a munkaprogrammból a piacoknak és az egész város rendjének, rendészetének időközönkénti személyes ellenőrzése. A piac rendszete az egész város közéletének és közegészségügye tekintetéből igen nagy figyelmet érdemel s úgy ennek, mint az egész városnak rendjét, rendészetét főként közvetlen benyomások, tapasztalatok alapján lehet képes a főkapitány megfelelőleg ellenőrizni.

A hivatalos év programját azután a főkapitánynak egy nagyobb szabású hivatal vizsgálatával indokolt befejezni. Ezt a vizsgálatot legcélszerűbb minden február hó elején megtartani, amely vizsgálatra az összes előző évi ügydaraboknak elintézését és az összes könyvek lezárását kell a személyzettől megkövetelni. Rendes, pontos hivatalvezetés mellett ez a vizsgálat mindenkor ünnepe lehet úgy a főkapitánynak, mint az egész személyzetnek.

VII.

A rendőrség állandó fejlesztése és egyéb kötelességek.

A felsorolt időszakos tevékenységeken kívül a főkapitány egész hivatali pályáján átvonuló programpontjának a rendőrség fejlesztésére kell irányulni. Soha sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a rendőrség élő szervezete folytonos erősítésre, a haladó kor követelményeihez képest folytonos tökéletesítésre van utalva. Az újabb és újabb követelményekkel szemben már a stagnálás is visszafejlődést jelent. Mindenkor nyitott szemekkel kötelessége tehát figyelni a főkapitánynak a kor haladását s az újabb szükségletekhez képest saját tapasztalatai, széleskörű tanulmányai alapján állandóan kötelessége tökéletesíteni rendőrségének szervezetét és működését, hogy ez hivatásának mindenkor és mindenben megfelelhessen.

A rendőrség tulajdonképpeni hivatása, a gondjaira bízott társadalom békés munkájának, elsősorban a megelőző intézkedések által való biztosítása hozza létre a vidéki városok rendőrfőkapitányainak szociálpolitikai kötelességeit. Városi szociálpolitikai ügyosztályok hiányában szociálpolitikai intézmények létesítésével, vezetésével, fejlesztésével, illetve létesítésének, vezetésének és fejlesztésének hathatós támogatásával enyhíthetik érezhetően a bűn szülőanyját a nyomort, segíthetik elő a munkásosztály megelégedettségét, józan felvilágosodását és a szociálpolitikai munkoddal kelthetnek bizalmat, megértést a rendőrség iránt azon társadalmi osztályok részéről, amelyek ellenőrzésére a rendőrség elsősorban hivatott. Anya és csecsemővédelem, szegényügy, munkások, munkáslakásügy, hatósági munkaközvetítés, hatósági cselédközvetítés, néphivatalok, munkásszeminárium stb., egyszóval a népjóléti alapintézménytől felfelé minden egyes szociális intézmény létesítésénél, vezetésénél kezdeményező, alkotó, vezető, irányító tevékenységet kötelességük kifejteni a főkapitányoknak.

És végül ezen hivatalosjellegű és szociális kötelességeken kívül be kell iktatva lenni a főkapitány programjába a rendőrtisztikar, az egész személyzet kollegiális érzületének megteremtése, fentartása

és ápolása is. A közös célra való harmonikus működést teljesen csak ez biztosíthatja. E célból állandóan figyelemmel kell, hogy kísérje a főkapitány a személyzet tagjainak egymáshoz való viszonyát és ellentétek esetén igyekeznie kell azt nyomban elsimítani. Alkalma nyílik a főkapitánynak a kollegialitás megteremtésére a hivatalos élet keretein belül is; értekezletek, hivatalvizsgálatok, tanfolyamok tartása alkalmával mindenkor meg kell ragadni az e célra kínálkozó alkalmat, de amellett ki kell használni a társadalmi érintkezés eszközeit is. Nem szabad a főkapitánynak valami megközelíthetetlennek vélt társadalmi magasságból tekinteni le tisztikarára, hanem fenn kell tartani minden tagjával a társadalmi összeköttetést. De még jobban előmozdítja a célt s csak hatványozottan növekedni fog tekintélye, ha évenként két ízben társas összejövetelre hívja össze az egész személyzetet, amely összejövetelekről azután kiküszöböli a kasztrendszert és a hízelgő, ízléstelen toasztozásokat. Ilyennek kell lenni egy hivatásérzettől igazán áthatott főkapitánynak.

A rendőrfőkapitány összes kötelességeit magában foglaló ezen munkaprogramnak a rendőrség személyzetére tartozó, tehát nem személyes vonatkozású részét kívánatos szolgálati utasí-

tásnak megfelelő „munkarend” alakjában kidolgozni s azt kinyomtatva szigorú mihez tartás végett az összes hivatalos helyiségekben könnyen hozzáférhető helyen kifüggeszteni. Ezen munkarend mindenestre a legrövidebb, a legtömörebb legyen, nehogy a személyzet javarésze által soha át sem olvasott, általánosságban mozgó, terjedelmes szolgálati utasítások sorsára jusson.

VIII.

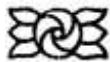
Az ügyosztályok vezetése.

A rendőrség egyes ügyosztályvezetőinek a saját ügyosztályaik megfelelő működésének biztosítása körül a főkapitányéhoz hasonló kötelességei vannak. Az adott kereteken belül először is szervezniük kell ügyosztályaikat. A munka arányához képest előterjesztés útján gondoskodniuk kell mindenkor megfelelő számú személyzetről. Szintén szervezniük kell a munkamegosztást, kötelességük ügyosztályaik személyzetét az ügyosztály speciális ügykörére nézve elméletileg és gyakorlatilag kiképezni. Minthogy az ügyosztály ügydarabjai az ügyosztályvezetője teljes felelőssége mellett intéztetnek és az intézkedések az ő aláírásával történnek, saját reputációja érdekében is szükséges minden lényegesebb ügy elintézését előzetesen irányítani, és a tömör, gyors és külsőleg is tiszta, csinos ügyintézésre törekedni. Közvetlen ellen-

őrzést neki kell teljesíteni a hivatalos órák betartása, a hivatalos munkaidő kihasználása céljából az ügyosztály személyzete felett. Mint hogy a lelkiismeretes ügyosztályvezető ügyosztályának személyzete közül legelőbb szokott felmenni a hivatalba és legutóbb eltávozni, el kell rendelni, hogy a személyzet úgy feljövetel, mint távozáskor jelentkezzen nála. Újságolvasat, társalgást és magánmunkákat a hivatalba nem szabad megtérni! Az ellenőrzés megkönnyítése céljából intézkedni kell, hogy a fontosabb tárgyalások, kihallgatások foganatosításának idejétől eltekintve, az ügyosztály összes egymásba nyíló aajtajai rendszeresen nyitvatartassanak. Emellett indokolt naponta több ízben is végigjárni a hivatalos helyiségeket s ügyosztályának személyzetét munkaközben is ellenőrizni, érdem szerint dicsérni, buzdítani, vagy feddni. Kötelessége ügyosztályának az iktatástól irattározásig terjedő összes teendőit hetenként egy ízben alaposan megvizsgálni s az ügyosztály minden egyes alkalmazottjának úgy belső, mint külső tevékenységéről, rövid, tömör heti jelentést (nem pedig száraz, értéktelen tevékenységi kimutatást) bekívánni. Végül indokolt az ügyosztály speciális teendőinek megbeszélése céljából havonként legalább egy ízben, lehetőleg szintén előre megállapított s

az érdekelt személlyel előre közölt programmal ügyosztályértekezletet tartani.

Az ügyosztályvezető napi és időszaki vezető és ellenőrző tevékenységének biztosítása céljából szükséges az ügyosztályvezetőnek is ügyosztályára vonatkozó munkaprogramot és munkarendet kidolgozni és azok intézkedéseit a legpontosabban betartani és betartatni. Szigorú mihez tartás végett indokolt a kinyomatott ügyosztálymunkarendet a főkapitány munkarendje mellé az özszes hivatalos helyiségekben szintén kifüggesztetni.

IX.

A detektívek és a rendőrlegénység szolgálatának vezetése.

Végül még a detektív- és rendőrparancsnok adminisztratív jellegű kötelességeiről kell megemlékezni. E két ügykör ugyanis a mi kisebb lélekszámú és területű vidéki magyar városainkban egy személyre ruházandó. A detektívtestület és rendőrlegénység közvetlen vezetésére, kiképzésére, szolgálati beosztására, részben a detektívek fontos munkájának irányítására, a szolgálati kötelességek pontos teljesítésére irányuló sokirányú és igen fontos kötelességei indokolják munkaprogramjának kidolgozását. Alantasai részére azonban munkarend kidolgozása felesleges, mert úgy a detektívek, mint a rendőrlegénység által miatyánkként tudandó szolgálati utasítások ezek kötelességeit részletesen magában foglalják. A detektív- és rendőrparancsnok kötelességtudása, intelligenciája nyomja rá

rendszerint bélyegét arra a külső rendőrségre, amelynek kötelelességteljesítésétől, viselkedésétől nagyrészből függ egyrészt a város közbiztonsága, másrészt az egész intézmény iránt a közönség bizalma, vagy bizalmatlansága, szimpátiája vagy unszimpátiája.

X.

A jövő.

Ezekben foglalhatók össze röviden a magyar vidéki rendőrségek vezetőinek adminisztratív kötelességei. Mérlegelésüknél mindenkor a rendőrségi intézmény nagy hivatását, a végcélt tekintve, szép és fontos kötelességek ezek, amelyek erősakaratú, erőskezű, képzett, öntudatos hivatásérzettől áthatott kiváló tisztviselőket, egész embereket követelnek. Európa megújulásának nagy korszakában a magyar nemzet jövőjét megszilárdító alkotó munkánál a magyar városokra váró nagy hivatás biztosítása ezen kötelességek leglelkismeretesebb teljesítését követeli a magyar vidéki városok rendőrségeinek vezető tisztviselőitől.

